

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Európajogi és Nemzetközi Közjogi Tanszék

Az európai ombudsman és az adatvédelem
(Szakdolgozat)

Készítette:

Fodor Lilla
Nemzetközi igazgatási szak
III. évfolyam

Konzulens:

Dr. Lánkos Petra Lea
egyetemi tanársegéd

Budapest, 2012

„Azonban van egy komoly, közös célkitűzésünk: biztosítani, hogy a közigazgatás a lehető legjobb szolgáltatást nyújtsa az állampolgárok számára.”

Jacob Söderman
(egykori európai
ombudsman)

Tartalomjegyzék

I.	<u>Bevezetés</u>	5
II.	<u>Az Európai Ombudsman Hivatalának története</u>	6
	1. Előzmények, avagy panasz és ellenőrző szervek az antik világban...	6
	2. Az ombudsman-intézmény svéd gyökerei	8
	3. Az intézmény elterjedése	9
	4. Az egyes ombudsmanmodellek.....	9
	5. Az Európai Ombudsman Hivatala	11
	Összegzés	13
III.	<u>Az európai ombudsman választása, jogállása</u>	13
IV.	<u>Az európai ombudsman hatásköre, eljárásának feltételei</u>	15
	1. A panaszos	15
	2. A panasz alapját jelentő intézmények, szervek és a tevékenység	16
	3. A panasz és a panasz benyújtásával kapcsolatos egyéb feltételek	19
	Összegzés	21
V.	<u>Az európai ombudsman eljárása, eszközei</u>	22
	1. Eljárása	22
	2. Eszközei	23
	Összegzés	24
VI.	<u>A hivatali visszásság, azaz a maladministration fogalma</u>	24
	Összegzés	28
VII.	<u>Az európai ombudsman és az Európai Parlament kapcsolatának vizsgálata</u>	28
	1. Az ombudsman választása	28
	2. A panasz és a petíció	34
	3. A függetlenség kérdése	35
	4. Az európai ombudsman eljárása	36
	Összegzés	38
VIII.	<u>Adatvédelem</u>	39
	1. Az európai adatvédelmi biztos jogállása.....	39
	2. Az európai adatvédelmi biztos tevékenysége	40
	3. Az európai adatvédelmi biztos hatásköre.....	41
	Összegzés	42

IX.	<u>Zárógondolatok</u>	43
X.	<u>Felhasznált irodalom</u>	44
	1. Hivatkozott irodalom	44
	2. Egyéb felhasznált irodalom.....	45

I. Bevezetés

Szakedolgozatom témájául az Európai Unió egy olyan intézményét választottam, ami véleményem szerint az Unió közigazgatásának zökkenőmentes működéséhez elengedhetetlen. Emellett nagy szerepe van az alapvető emberi és polgári jogok megsértése elleni küzdelemben. Ez az intézmény az Európai Ombudsman Hivatala.

Tanulmányaim szerves részét képezi az Európai Unió szervezete, működése. Ezek keretein belül már találkoztam az európai ombudsman intézményével is, de részleteiben sajnos nem volt róla szó. Ezen kívül az egyetemen töltött három év alatt érdeklődni kezdtem a polgári és emberi jogok védelme, valamint az adatvédelem iránt. Tehát mivel egyaránt vonz az Európai Unió, az alapvető emberi és polgári jogok védelme, valamint az adatvédelem, így számomra egyértelmű volt, hogy ezeket a területeket szeretném részletesebben is megvizsgálni. Így esett a választásom az európai ombudsmanra és ezzel kapcsolatban az adatvédelemre.

Választásomra ösztönzőleg hatottak Polt Péter szavai is, miszerint: „*a XX. század végének kétségtelenül az egyik legsikeresebb jogintézménye az ombudsman.*”¹ Ezt 1998-ban írta, amikor még az akkori állampolgári jogok országgyűlési biztosának általános helyettese volt.

---

¹ Polt Péter: Egy új közösségi jogintézmény: az európai ombudsman, Magyar Jog, 1998. 11. szám, 641-650. o. (a továbbiakban: Polt), 641. o.

II. Az Európai Ombudsman Hivatalának története

1. Előzmények, avagy panasz és ellenőrző szervek az antik világban

Athénban a hivatalnokok által vezetett kincstári közigazgatást az Euthynoi és a Logistai testületek ellenőrizték. Kr. e. 460. körül a hivatalnokokat a hivatali idejük alatt az athéniak és a metoikosok által benyújtott panaszok alapján az Euthynoi felügyelte, és az illetékes euthynos a saját elhatározásából is ellenőrizhetett. Abban az esetben, ha a panaszt jogosnak ítélte, egy erre a célra létrehozott szerv a bíróság előtt vádat emelt.² A Logistai Kr. e. 454-453-ban a hivatalnokokra bízott pénz számlavezetését a hivatali idő lejárta után rendszeresen ellenőrizte. Ezelőtt az érintett hivatalnokok nem kezdhettek el más hivatalban dolgozni, és az államot sem hagyhatták el. Az ókor legismertebb felügyeleti szervezete a spártai Ephorosok Tanácsa volt, amely Kr. e. 8. században jött létre. Ennek eredeti feladata a távollévő király helyettesítése volt. Idővel ez a testület politikai szervvé fejlődött, minden kormányzati tevékenységet maga látott el, a közigazgatás minden ágát uralta. A tanács Kr. e. 226-ban szűnt meg, és korábbi jelentőségét többé már nem tudta visszaszerezni.³

A Római Birodalomban a plebs évente megválaszthatta a néptribunusokat, a saját tisztviselőit. Ez volt a tribuni plebis. Ezek különleges tisztségviselők voltak, akik a köznép védelmében jártak el, és személyük szent és sérthetetlen volt. Később a néptribunusi intézményt az állami hatóságok apparátusába illesztették, így az egész nép előljáróságává vált, és az államban rendkívüli hatalomra emelkedett. A principátus idején viszont a tribuni plebis nagymértékben veszített jelentőségéből.⁴ Konstantin dominátusa alatt megjelent a defensor civitatis tisztsége. Őt előbb a helytartó, később a város gyűlése nevezte ki. A lakosság védelmében járt el a helyi és állami hatóságok túlkapásai ellen. Ezt a tisztséget később a bizánci IV. (Bölcs) Leó császár szüntette meg véglegesen.⁵

---

²Fiatal Kutatók Fóruma – 2006, Diszciplínák határain innen és túl, MTA Társadalomkutató Központ 2007 (későbbiekben Diszciplínák határain innen és túl), 125. o.

³ Diszciplínák határain innen és túl, 126. o.

⁴ Diszciplínák határain innen és túl, 126. o.

⁵ Diszciplínák határain innen és túl, 127. o.

A Kínai Birodalomban a Csin-dinasztia korában a tartományok élén álló tisztségviselők tevékenységét a központi felügyelők ellenőrizték, akik beszámolókat készítettek a közigazgatás állapotáról uralkodóik számára. A Han-dinasztia alatt egy újabb önálló hatóság, a yü schi t'ai járt el. A Mandzsú-dinasztia alatt fennálló Cenzorok Tanácsának már lehetősége volt a legfőbb tisztségviselők megfigyelésére, és az eredményt adott esetben az uralkodók tudomására is hozhatta. Később a hatóság nevét tu tschu'a yuan-ra változtatták.⁶

A Frank Birodalomban a Merovingok és a Hausmeierek idején a tartományokba küldött különleges ellenőröket királyi küldötteknek nevezték. Nagy Károly uralkodása idején a grófságok élén álló grófok tevékenységét az uralkodó királyi küldöttekkel, missi domincivel ellenőriztette. Ezek közül az egyik egyházi, a másik világi személy volt. Beszámolókat kellett készíteniük az uralkodónak, a közigazgatás minden ágát ellenőrizték, valamint panaszokat vettek fel. Később a küldötteknek egymást is ellenőrizniük kellett.⁷

Az Aragóniai Királyságban a justitia mayor tevékenykedett, aki a király által élethossziglan kinevezett tisztségviselő volt. A királyi hivatalnokok tanácsadója volt, törvénytörő eljárásuk esetében fel is lépett ellenük. Abban az esetben, amennyiben ő maga sértette meg a hivatali kötelességeit, a birodalmi gyűléssel szemben felelősséggel tartozott.⁸

A 14. századi Velencei Köztársaságban a Tízek Tanácsa irányította a hivatalnokokat. A testületet a Nagy Tanács évente választotta. A Tízek Tanácsa az állam belső ellenségeivel szemben lépett fel, nem az egyének védelmét szolgálta. Más hatóságokhoz tartozó ügyeket is magához vonhatott, amennyiben ezek elintézése az eredetileg illetékes szervnél nem tűnt biztonságosnak.⁹

Észak-Amerika némely államában censorok látták el a polgárok szabadságának védelmét az állami erőszak alkotmányellenes alkalmazásakor. Ezek a tisztségviselők felvilágosítást kérhettek, de le ferenda javaslatokat és egyéb ajánlatokat tehettek. Ezekről először az 1676-os New Jersey-i, majd az

---

⁶ Diszciplínák határain innen és túl, 127. o.

⁷ Diszciplínák határain innen és túl, 127. o.

⁸ Diszciplínák határain innen és túl, 127. o.

⁹ Diszciplínák határain innen és túl, 128. o.

1681/82-es, valamint az 1776-os pennsylvaniai alkotmány is tartalmazott rendelkezéseket.¹⁰

2. Az ombudsman-intézmény svéd gyökerei

A norvég ombudsman képviselőt jelent, a kifejezés a svéd használatból származik. Az ombudsman-intézmény eredete: Svédországban a közhivatalnokok szerepe annak biztosítása volt, hogy a bírák és közhivatalnokok a törvényeknek megfelelően járjanak el, feladataikat megbízhatóan lássák el, továbbá ezek hiánya esetén jogi eljárást kezdeményezhetett kötelességmulasztás címén. Később az 1719-es alkotmánnyal új címe az igazságügyi kancellár (Justitiekanslern) lett, de már csak a királyi kormányzat képviselőjeként járt el.

A végrehajtó hatalomtól független ombudsman megválasztására a finn háború végzetes kimenetelét követően került sor. Az 1772-es alaptörvény elfogadása után a királyi ombudsman mellett létrehozták a parlamenti ombudsmant, akit a parlament nevezett ki, és a parlament képviselőjeként járt el.¹¹

Bizonyos nézetek megkérdőjelezik a választott, alkotmányos mandátummal rendelkező ombudsman-intézmény svéd eredetét, és e helyett annak arab gyökereire hivatkoznak. Ezek azon a tényen alapszanak, hogy az iszlám jogi hagyományokban már korábban volt olyan magas tisztségviselő, aki az emberek uralkodó felé benyújtott panaszaival foglalkozott. Az első európai ombudsman, Jacob Söderman véleménye szerint az akkor felállított hivatal nem azonos a manapság ismerttel.¹²

A közhiedelem mégis úgy tartotta, hogy az ombudsmant a demokratikus svéd kormányzati rendszer hozta léte, de ez nem így van. Valójában az ok az egyszerű politikai célszerűség volt, és később az intézmény új értelmet nyerve terjedt el világszerte az utóbbi néhány évtizedben.¹³

---

¹⁰ Diszciplínák határain innen és túl, 128. o.

¹¹ Diszciplínák határain innen és túl, 129. o.

¹² Diszciplínák határain innen és túl, 129. o.

¹³ Diszciplínák határain innen és túl, 130. o.

3. Az intézmény elterjedése

Maga a hivatal a 20. században kezdett elterjedni. A skandináv államokon belül először Svédországban jött létre független katonai ombudsman, később a finn alkotmány tartalmazott az ombudsmanról rendelkezéseket. A norvég katonai ombudsmant 1952-ben, a dán általános ombudsmant pedig 1955-ben nevezték ki. A hivatal népszerűsége akkor kezdett el igazán növekedni, amikor több Brit Nemzetközösséghez tartozó és egyéb állam hozott létre ilyen hivatalt az 1960-as évek elején.¹⁴

A hivatalok száma 2004-re megötszöröződött, amihez a több államban végbement demokratikus átmenet vezetett. Az intézmény működésének eredményességét mutatja, hogy elterjedése során idővel differenciálódott, a klasszikus ombudsman mellett megjelentek a regionális és önkormányzati ombudsmanok is. Ombudsmanokat parlamenti és kormányzati szervként is létre lehet hozni, továbbá a vállalatok és egyesülések, valamint nemzetközi szervezetek is létesíthetnek ilyen funkciót.¹⁵

Az Európai Unió tagállamainak nagy részében ismerik az általános „hatáskörű” ombudsman intézményét. Ennek a tisztségnek a létrehozásában első volt az Egyesült Királyság 1967-ben, majd következett Franciaország 1973-ban, később pedig más tagállamok.¹⁶

4. Az egyes ombudsmanmodellek

Jelenleg több eltérő minta létezik. Az államok gyakran a skandináv modellt veszik alapul az ombudsmanhivatalok felállításánál, pedig az északi országok hivatalai különbözőek. A svéd és a finn ombudsmannak is széles mandátuma és tág jogköre van, hiszen a teljes közigazgatás felügyeletén kívül a bíróságok tevékenységének felügyelete is a feladatuk. Ezek a „klasszikus ombudsmanok” a felügyeltekkel kapcsolatban jogerős döntéseket hozhatnak, illetve az ügyet bíróság elé is vihetik. Továbbá büntetőeljárást is kezdeményezhetnek a jogellenesen eljáró köztisztviselők ellen.¹⁷

Ezektől különbözik az 1953-ban létrejött dán ombudsmani hivatal. Feladatköre a közigazgatáson belül kifejezetten a helytelen ügykezelésre

---

¹⁴ Diszciplínák határain innen és túl, 130. o.

¹⁵ Diszciplínák határain innen és túl, 131. o.

¹⁶ Diszciplínák határain innen és túl, 131. o.

¹⁷ Diszciplínák határain innen és túl, 131. o.

terjed ki. A helytelen ügykezelés megakadályozásának érdekében az ombudsman nyilvánosan eltanácsol a helytelen közigazgatási ügykezeléstől, és helyette egy jobb megoldást vet fel. Továbbá köteles megállapításait éves vagy speciális jelentésben ismertetni a parlament előtt. Ez ugyanakkor lehetőséget teremt a parlament tagjai számára arra, hogy bizonyos ügyekre hatással legyenek. A világon leginkább a dán modell terjedt el, ezért az európai ombudsman létrehozatalakor is ezt a mintát követték. Népszerűségének oka lehet, hogy mivel gyengébb jogkörrel rendelkezik, jobban elfogadják a hatalmon lévők, valamint hatékonyabbnak bizonyul azokban az államokban, ahol inkább az alkotmányos demokrácia és a jogállamiság uralkodik. Ez a modell új elemek ötvözetéből épül fel. Ezek elsősorban az emberi jogok felügyelete és az alkotmányokban felsorolt alapjogok és emberi jogok tiszteletben tartása. Azonban nincsen perlési joga és nincs joga felügyelni a bírósági tevékenységet.¹⁸

A két fenti modell mellett még négy másik olyan európai ombudsmanmodellt kell megemlíteni, amelyek nemzetközi hatással bírtak. Ezek a brit parlamenti biztosi tisztség, a francia „médiateur”, a spanyol „defensor del pueblo” rendszer és a negyedik koncepció a parlamenthez való petíciós jog, amely leginkább Németországban és Luxemburgban fejlett.

Az első tehát a brit parlamenti biztos tisztsége. Ez az anglofón államokra volt befolyással. Erre az jellemző, hogy a polgárnak először a parlament valamely tagjának hozzájárulását meg kell szereznie, és csak ekkor fordulhatott a biztoshoz sikeresen.

Másodikként említettem a francia „médiateur”-t. Ennek az afrikai frankofón államokban van sok követője. A struktúrája ugyanúgy néz ki, mint a brit modellé, azonban „a közigazgatás és a polgárok közötti „békés megoldás” alkalmazására még akkor is lehetősége van, amikor az adminisztráció jogszerűen cselekedett, de a döntés követése igazságtalan, vagy nagy nehézséggel járna a polgár számára.”¹⁹

A következő a spanyol „defensor del pueblo” rendszer. Ennek a mandátuma nagyon hasonlít a klasszikus ombudsmanéhoz, azonban itt még

---

¹⁸ Diszciplínák határain innen és túl, 132. o.

¹⁹ Diszciplínák határain innen és túl, 132. o.

megfigyelhetünk több regionális ombudsmant, akiket a regionális parlament választ.

Végül a negyedik koncepció a parlamenthez való petíciós jog, amely, mint már említettem, leginkább Németország és Luxemburgban terjedt el. Ez kombinálható az ombudsmani hivatallal, amit jól bizonyít Hollandia, Portugália és az Európai Unió példája. Ez eléggé hatékony például olyan elvi jelentőségű emberi jogi kérdéseknél, amelyeknek szükséges a megoldásuk, de politikai tapasztalatokat igényelnek.²⁰

5. Az Európai Ombudsman Hivatala

A hivatal felállításának ötletét 1978-ban elsőként Sir Walker-Smith vetette fel. Ez a gondolat azért fogalmazódott meg benne, mert bár elégedett volt a politikai és polgári jogok Emberi Jogok Európai Konvenciója által nyújtott védelmével, szerinte a szociális-gazdasági jogok védelme egy közösségi ombudsman kinevezésével könnyebben és jobban megvalósulna, hiszen ez megteremtené a hivatali visszaélések kivizsgálásának lehetőségét. 1979-ben ez az elképzelés megvalósulni látszott, amikor az Európai Parlament által határozat született egy közösségi parlamenti biztos felállításáról, azonban az európai bizottság és a később megválasztott Európai parlament ezt 1992-ig ellenezte.²¹

Felipe Gonzales spanyol miniszterelnök 1990 májusában felvetette az uniós állampolgársággal kapcsolatos rendelkezések európai uniós szerződésbe való beiktatásának gondolatát, így ez után nem sokkal a spanyol delegáció benyújtotta egy állampolgárságról szóló jegyzéket, ami a „The Road to European Union” címet viselte. Eszerint az uniós állampolgárság mellé létre kellene hozni egy olyan szervet, amely az ehhez fűződő jogok felügyeletéért lenne felelős. Tehát a spanyol delegáció indítványa szerint az európai polgárok jogai nagyobb biztonságban lennének az unióban, ha lehetőségük lenne petíciókat és panaszokat benyújtani az európai ombudsmanhoz. Így az európai ombudsman feladata a polgárok speciális jogainak védelme, valamint ezek felügyelete lenne, és a tagállamok ombudsmanjain vagy ezekkel egyenértékű intézményeken keresztül járna el.

---

²⁰ Diszciplínák határain innen és túl, 132. o.

²¹ Diszciplínák határain innen és túl, 133. o.

E javaslat felvetését különösen Dánia támogatta főleg a miatt, mert ebben az államban már működött ombudsmani hivatal, még hozzá sikeresen. Ennek köszönhetően az 1990. október 4-én megjelent dán memorandum is szorgalmazta az ombudsman intézményének bevezetését.²²

Végül az Európai Tanács római ülésén az intézményt politikai szinten elfogadták. 1991-ben a spanyol delegáció benyújtott az európai állampolgárságról egy még részletesebb javaslatot. Ennek egyik cikkelye az uniós állampolgársághoz fűződő jogok védelméről szólt. Eszerint a tagállamokban egy mediátort neveznek ki az uniós állampolgárok számára. A mediátor feladatai a következők lennének: az uniós jogok védelme, az uniós jogok bírósági szervek előtti felhívása, illetve az uniós jogokkal és ezek érvényesítésével kapcsolatos egyértelmű és teljes körű tájékoztatás.

Később Luxemburg is beleszólt az Európai Ombudsman Hivatalának felállításával kapcsolatos kérdésbe. Az elnökség benyújtotta az Európai Uniót létrehozó szerződéstervezetet, amely szintén tartalmazta a hivatal felállítását azzal a különbséggel, hogy a szerződés leszűkítette jogkörét, illetve az Európai Parlament alá rendelte. Ezek után, 1993 novemberében, lépett hatályba az Európai Unióról szóló maastrichti szerződés. Ebben a 21. cikk szól az ombudsmanhoz történő panaszbenyújtási jogról, ami az uniós állampolgárokat illeti meg. Az ombudsman tevékenységének célja tehát, hogy megteremtse a lehetőséget az emberek számára, hogy védekezhessenek a közigazgatás túlkapásai ellen költséges jogi eljárások igénybevétele nélkül, illetve olyan esetben, ahol a jogi eljárás nem is lehetséges. Az ombudsman szándéka továbbá, hogy megerősítse az unió polgárait megillető jogok védelmét, illetve támogassa a polgárok bizalmát az unió intézményeivel kapcsolatban azzal, hogy biztosít egy hatékony panaszeljárást.²³

Végül megszületett az Európa Parlament határozata az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó rendelkezésekről és általános feltételekről. Ez alapján az állapítható meg, hogy európai ombudsman és a nemzeti ombudsman jogosítványa megegyezik, azonban meg kell jegyezni azt is, hogy az amszterdami Szerződés miatt két változás is felfedezhető a hivatallal

---

²² Diszciplínák határain innen és túl, 134. o.

²³ Diszciplínák határain innen és túl, 135. o.

kapcsolatban. Először is azt kell megemlíteni, hogy a szerződés egy újabb bekezdést toldott a 21. cikkhez, amely szerint minden polgárnak lehetősége van, hogy a közösségi intézményekhez intézett levelét valamelyik hivatalos nyelven fogalmazza meg, és ugyanazon a nyelven jogosult választ kapni. Másrészt mandátuma kibővült az amszterdami Szerződés által létrehozott harmadik pillér szerveivel.²⁴

Összegzés

Ebben a fejezetben az ombudsman hivatalának kialakulásával foglalkoztam, hiszen ezek ismerete elengedhetetlen az intézmény további tárgyalásához. A hivatal létrehozásának már az antik világban voltak előzményei. Ezzel kapcsolatban áttekintettem a Görög Birodalom, a Római Birodalom, a Kínai Birodalom, a Frank Birodalom, az Aragóniai Királyság, a Velencei Köztársaság és néhány észak-amerikai ország által létrehozott az állampolgárok jogait védő szervezet. A továbbiakban volt szó az ombudsman-intézmény svéd gyökereiről, hiszen a hivatal európai elterjedése elsősorban innen ered. A következő kisebb egység az egyes európai ombudsman-modellek bemutatása. Két főbb modellt különböztetünk meg, ezek a skandináv modell és a dán modell, amelyek közül inkább a dán modell terjedt el Európában. Ezekon kívül még négy modellt említettem, a brit parlamenti biztosi tisztséget, a francia „médiateur”-t, a spanyol „defensor del pueblo” rendszert és a parlamenthez való petíciós jog koncepcióját Németországgal és Luxemburggal kapcsolatban. Végül magáról az európai ombudsmani hivatalról volt szó, és arról, hogyan nyerte el mai formáját.

III. Az európai ombudsman választása, jogállása

Az ombudsman választására, jogállására vonatkozó szabályokat Az Európai Parlament az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről szóló határozata (a továbbiakban: Alapokmány) és az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ.) tartalmazza. Az ombudsman választásáról, illetve jogállásáról még egy későbbi fejezetben is szó lesz, mivel az ombudsmani tisztség számos ponton szorosan összefügg az Európai

---

²⁴ Diszciplínák határain innen és túl, 135. o.

Parlamenttel. Így Az európai ombudsman és az Európai Parlament kapcsolata című fejezetben fejtem ki ezt is részleteiben. Azonban néhány pontban összefoglalom az ombudsman választására és jogállására vonatkozó főbb szabályokat.

Az ombudsman jogállásának egyik jellemzője a függetlenség, ami főleg feladatai ellátása közben bír nagy jelentőséggel.²⁵ A megbízatása keletkezésének és megszűnésének szabályai mind a függetlenségét biztosítják. Az ombudsmanválasztást minden európai parlamenti választás után tartják, és az ombudsmant a Parlament saját megbízatási idejével megegyező időtartamra nevezi ki.²⁶ Ahhoz, hogy valaki elnyerje az ombudsmani tisztséget, szigorú feltételeknek kell megfelelnie. Az Alapokmány 6. cikk (2) bekezdése szerinti követelmények a következők: a jelölt legyen az Unió állampolgára, rendelkezzen a polgári és politikai jogok teljes körével, függetlenségéhez nem férhet kétség, továbbá megfeleljen az országuk területén a legmagasabb bírói tisztségek betöltéséhez előírt feltételeknek vagy elismerten rendelkezzen az ombudsman megbízatásának ellátásához szükséges szakértelemmel és tapasztalattal.²⁷ Az ombudsman újraválasztható. Az ombudsman elmozdíthatóságát csak szűk esetekre korlátozza a független jogállása. Az ombudsmant csak az Európai Bíróság foszthatja meg hivatalától az Európai Parlament kezdeményezésére, ha már nem tesz eleget a tisztsége gyakorlásához szükséges feltételeknek, vagy ha súlyos kötelezettségszegést követett el.²⁸

Függetlensége biztosításához hozzátartozik továbbá az utasíthatóság tilalma. Feladatai ellátása során nem kérhet, és nem fogadhat el utasításokat egyetlen kormánytól vagy más szervtől sem.²⁹

Ehhez kapcsolódóan megjelennek még a szigorú összeférhetetlenségi szabályok. Ezek alapján az ombudsman megbízatási ideje alatt nem vállalhat politikai vagy közigazgatási hivatalt, és semmilyen egyéb tevékenységet nem folytathat, ebbe beletartoznak mind a kereső, mind az ingyenesen végzett tevékenységek is.³⁰

---

²⁵ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ.), 228. cikk (3) bekezdés

²⁶ Az Európai Parlament határozata az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről (a továbbiakban: Alapokmány), 6. cikk (1) bekezdés

²⁷ Alapokmány, 6. cikk (2) bekezdés

²⁸ Somody Bernadette: Az Európai Unió ombudsmanja, Acta Humana, 14. évfolyam, 2003. 3. szám 110-119. o (a továbbiakban: Somody) 111. o.

²⁹ Alapokmány, 9. cikk (1) bekezdés

³⁰ Alapokmány, 10. cikk (1) bekezdés

Összegzés

Ebben a fejezetben tehát az európai ombudsman választásáról és jogállásáról volt szó. Mint már említettem itt csak néhány fontosabb szabályt mutattam be ezzel kapcsolatban, úgy, mint az ombudsman választására, megbízatásának megszűnésére vonatkozó szabályokat, a függetlenség kötelezettségét, az utasíthatóság tilalmát, valamint az összeférhetetlenséget.

IV. Az európai ombudsman hatásköre, eljárásának feltételei

Ahhoz, hogy az ombudsman az eljárást megkezdhesse, több feltételnek is teljesülnie kell. Ezekre az előírásokra vonatkozó előírások az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről szóló európai parlamenti határozatban (továbbiakban: Alapokmány), az Európai Parlament Eljárási Szabályzatában (a továbbiakban: Eljárási Szabályzat) és az európai ombudsman végrehajtási rendelkezések elfogadásáról szóló határozatban (a továbbiakban: Végrehajtási rendelkezések) található. Az említett feltételek a panaszost, a panasz alapját jelentő intézményeket, szerveket és tevékenységeket, a panaszt és a tevékenység során jelentkező hivatali visszásságot, a maladministrationt érintik. A hivatali visszásságot összetettsége miatt a következő fejezetben vizsgálom.

1. A panaszos

Elsőként fontos megemlíteni az uniós állampolgárságot, amelyet még a Maastrichti Szerződés hozott létre, az Európai Unió mindegyik tagállamának állampolgárai számára. Ez plusz jogokat és kötelezettségeket ad az állampolgároknak, akik ugyanakkor megőrzik nemzeti állampolgárságukat is.³¹ Többek között ide tartozik a számunkra releváns azon előírás is, amely szerint az Unió bármely polgára, illetve az a természetes vagy jogi személy, amely az Unió egyik tagállamában lakóhellyel vagy létesítő okirat szerinti székhellyel rendelkezik, az európai ombudsmanhoz fordulhat.³² Tehát az ombudsmanhoz fordulhat minden uniós állampolgár attól függetlenül, hogy

---

³¹ Friedery Réka: Az európai ombudsman tevékenységét érintő hatásköri kérdések, in. Állam- és Jogtudomány XLVIII. Évfolyam 2008, 473-495. o. (a továbbiakban: Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét...), 474. o.

³² Alapokmány 2. cikk (2) bekezdés

lakóhelye az Unióban van vagy sem. Az ombudsmanhoz panaszt nyújthatnak be továbbá a jogi személyek, azzal a feltétellel, hogy az Unióban be vannak jegyezve. Azonban ha ez hiányzik, abban az esetben is elfogadható a panasz. Amennyiben a hivatali visszásság egyértelművé válik, de a panaszos nem felel meg az előírt feltételeknek, az ombudsman rendelkezésére áll a motu proprio vizsgálat lehetősége. A gyakorlatban az ombudsman a tartózkodási helyet általában tágan értelmezi, ugyanis a panaszos tartózkodási helyét nem szükséges igazolni, elég a de facto jelenléte az Unióban.³³

A panaszos panaszát nem csak közvetlenül jogosult benyújtani, hanem közvetve is, így tehát lehetséges az Európai Parlament egyik képviselőjének segítségével is.³⁴ A benyújtónak azonban ebben az esetben is meg kell felelnie az előbb említett követelményeknek. Amennyiben ezeknek nem felel meg, akkor is van lehetősége panaszát benyújtani az ombudsmanhoz. Meggyőzheti akár az egyik parlamenti képviselőt, akár más a személyi feltételeknek megfelelő személyt, hogy az saját nevében nyújtsa be, hiszen nem szükséges speciális érdekelttség hozzá.³⁵

Továbbá szükség van arra, hogy a panasztevőt és a bepanaszoltat azonosítani lehessen, de a panaszt benyújtó személy kérheti panaszja bizalmas kezelését.³⁶

2. A panasz alapját jelentő intézmények, szervek és a tevékenység

a. Az intézmények és szervek

Az Alapokmány 2. cikke alapján az ombudsman a közösségi intézmények vagy szervek tevékenységét jogosult vizsgálni. Ebből adódóan tehát az ombudsman felügyelete alá tartozik egyrészt azon intézmények tevékenysége, amelyeket az Európai Unióról szóló Szerződés 13. cikke felsorol, ezek az Európai Bizottság, az Európai Parlament, az Európai Tanács, az Európai Bíróság és az Európai Számvevőszék.³⁷ Az európai ombudsman és az Európai Parlament kapcsolatával egy külön fejezetben foglalkozom, itt csak annyit

---

³³ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 475. o.

³⁴ Alapokmány, 2. cikk (2) bekezdés

³⁵ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 476. o.

³⁶ Alapokmány, 2. cikk (3) bekezdés

³⁷ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_hu.htm

jegyeznék meg, hogy bár az európai ombudsman lényegében parlamenti ombudsmannak tekinthető, mandátuma alól mégsem vették ki a Parlamentet.³⁸ Ezzel megkérdőjelezhető az ombudsman tevékenységéhez elengedhetetlen fontosságú függetlenség, illetve pártatlanság, az ezzel kapcsolatos kételyeket a már említett későbbi fejezetben vizsgálom. Az Európai Bíróság esetében az ombudsmannak csak akkor van joga eljárni, amikor a Bíróság, illetve az Elsőfokú Bíróság nem igazságszolgáltatási hatáskörben jár el.³⁹ Ugyanakkor ezek a bíróságok közigazgatási eljárásokat is folytathatnak, ennek tárgya már panasz lehet, amely esetben az ombudsmannak már van joga eljárni.

A felsorolt intézményeken kívül az ombudsman hatásköre alá tartoznak másrészt azok a szervek, melyeket szerződések vagy közösségi jogalkotás hozott létre. Szerződés hozta létre az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, a Régiók Bizottságát, az Európai Központi Bankot és az Európai Beruházási Bankot is. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, illetve a Régiók Bizottsága tanácsadó szervként jár el, az Európai Központi Bank és az Európai Beruházási Bank pedig pénzügyi szervezetként működik.⁴⁰

Közösségi jogalkotás létrehozott egyéb szakosodott szerveket is. Így az európai ombudsman felügyelete alá tartozik a 2001-ben felállított Európai Adatvédelmi Biztos Hivatala is. Ennek feladata, hogy felügyelje, hogy az uniós intézmények és szervek eljárásuk közben tiszteletben tartsák a személyes adatok védelméhez való alapvető jogot.⁴¹ Erről az intézményről egy külön fejezetben lesz szó.

Továbbá vannak még intézményközi szervek is, amelyek az európai ombudsman felügyelete alá tartoznak. Ezek a következők: a Kiadványok Hivatala, A számítógépes vészhelyzeteket ellátó csoport, az Európai Közigazgatási Iskola, illetve az Európai Személyzeti Felvételi Hivatal.⁴²

---

³⁸ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 478. o.

³⁹ Alapokmány, 2. cikk (2) bekezdés

⁴⁰ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_hu.htm

⁴¹ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 480. o.

⁴² http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/interinstitutional-bodies/index_hu.htm

Közösségi jogalkotás hozta létre a közösségi ügynökségeket is, amelyek olyan közjogi szervek, amelyeket különböző területeken hoztak létre speciális, tudományos, technikai vagy irányító feladatok végrehajtására. Ezek felügyelete mind az európai ombudsman feladata.⁴³

Az a szerv szintén ide tartozik, amelyet egy nemzetközi megállapodás keretében állítanak fel, és amelynél az egyik szerződő fél a Közösség.⁴⁴

Végül szintén az ombudsman hatáskörébe tartoznak a Bizottság és a Tanács által felállított bizottságok. Ezek nem tekintendők különálló közösségi szerveknek, így az ombudsman ezek felügyeletét nem közvetlenül valósítja meg, hanem közvetve a Bizottságon keresztül. Továbbá szintén közvetetten jár el olyan szervekkel, intézményekkel kapcsolatos ügyekben, ahol maga a szerv ugyan nem tartozik a felügyelete alá, viszont egy közösségi szerv valamilyen módon érintett.⁴⁵

b. A tevékenység

Az EUMSZ. 228. cikke kimondja, hogy a fentebb tárgyalt közösségi intézmények vagy szervek tevékenysége során felmerülő hivatali visszasságokra vonatkozó panaszok átvételére az ombudsman jogosult.⁴⁶

Az európai ombudsman mandátuma egyszerre tág és korlátozott, hiszen közösségi szinten széles, tagállami szinten pedig szűk, mert csak közösségi intézmények és szervek tevékenységére terjed ki, tagállami intézményekére és szervekére nem. Eljárási jogköre szintén nem terjed ki nemzetközi szervezetekre, valamint arra az esetre, amikor az érintett hatóság a közösségi jog vagy politika végrehajtásáért felelős. Azonban ezekben az esetekben az ombudsman tanácsot ad a panaszosnak, hogy kihez fordulhat, illetve amennyiben lehetősége van rá, átadja az ügyet az illetékesnek.⁴⁷

---

⁴³ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 480. o.

⁴⁴ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 481. o.

⁴⁵ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 481. o.

⁴⁶ EUMSZ. 228. cikk

⁴⁷ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 477. o.

Az európai ombudsman eljárási jogát tekintve problémát jelent, hogy a Bizottság és a Parlament tevékenységével kapcsolatos panaszokat jogosult-e vizsgálni, ugyanis az Európai Unióban a jogalkotói szerepkört a Bizottság, illetve a Parlament tölti be. Az egyértelmű, hogy a jogalkotási tevékenység nem közigazgatási tevékenység, ezért ezt a tevékenységet az ombudsman nem vizsgálhatja. Ugyanakkor problémás, hogy közigazgatási és jogalkotási okokból is ugyanazon típusú intézkedéseket, határozatokat és rendeleteket használnak. Ebben az esetben tehát csak határeseteket tudunk megállapítani, ezek pedig olyan szituációk, amikor hatalommal való visszaélés vagy az alap- és az emberi jogok megsértése történik.⁴⁸

Végül a szervek tevékenységének vizsgálatánál meg kell jegyezni a cselekvésen kívül a mulasztást is, hiszen az ombudsman által vizsgált hivatali visszásság megvalósítható inaktivitással is.⁴⁹

3. A panasz és a panasz benyújtásával kapcsolatos egyéb feltételek

Az Alapokmány még több kikötést tartalmaz ahhoz, hogy a benyújtott panasz megfelelő legyen a vizsgálatra. Ahogy már korábban, a panaszos ismertetésénél utaltam rá, nem szükséges speciális érdekeltség a panasz benyújtásához, viszont feltétel, hogy mind a panaszt benyújtó személy, mind a panasz tárgya azonosítható legyen.⁵⁰ Tehát nem elég általánosan leírni a hivatalai visszásság megtörténtét, konkrét adatokkal kell szolgálni. Ennek keretében a panasznak tartalmaznia kell, hogy az Európai Unió mely intézménye, illetve szerve ellen nyújtják be a panaszt, valamint az alapként szolgáló tényeket, továbbá csatolni kell az adott határozat vagy ügy szükséges mellékleteit is. A panaszt írásban lehet benyújtani akár levélben, akár elektronikus formában. A panasz megfogalmazását megkönnyíti egy formanyomtatvány, ami megtalálható az európai ombudsman honlapján. Az írásbeli forma előnye a fordítás lehetősége, ugyanis a panaszt benyújtani a

---

⁴⁸ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 478. o.

⁴⁹ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 478. o.

⁵⁰ Alapokmány, 2. cikk (3) bekezdés

Szerződés bármely nyelvén lehetséges, és a lefolytatott eljárások is azon a nyelven történnek, amelyen a panaszt írták.⁵¹

Mivel a panasz benyújtásakor a panaszosnak és a panasz tárgyának is azonosíthatónak kell lennie, felmerül a panasz bizalmas kezelésének igénye. Ez megvalósulhat hivatalból való elrendeléssel, illetve erre irányuló kéréssel. Egyrészt az Alapokmány 2. cikk (3) bekezdése alapján a panaszos kérheti panaszának bizalmas kezelését.⁵² Másrészt amennyiben az európai ombudsman a panaszt tevő vagy harmadik fél érdekeinek védelmében szükségesnek ítéli, a panaszt hivatalból is bizalmasá minősítheti.⁵³ Ha a panaszos nem kérte a bizalmas kezelést, akkor megadottnak kell tekinteni a személyes adatok közzétételéhez való hozzájárulást.⁵⁴

A panasz benyújtása bizonyos határidőn belül lehetséges. Az Alapokmány 2. cikk (4) bekezdése értelmében a panaszra alapot adó tényeknek a benyújtó személy tudomására jutásától számított két éven belül lehet a panaszt előterjeszteni.⁵⁵ Ez a határidő azért praktikus, mert az ombudsman ezen időintervallum alatt tud a leghatékonyabban eljárni az ügyekben.⁵⁶

Az Alapokmány elrendeli azt is, hogy a panaszos csak akkor fordulhat az ombudsmanhoz, ha a megfelelő lehetőségeket kimerítette.⁵⁷ Ennek teljesülése biztosítja az ombudsmant arról, hogy az érintett intézmény vagy szerv az ügyben már állást foglalt, és meghozta a döntését. Ez a feltétel akkor teljesül, ha a panaszos az érintett intézményt vagy szervet előzetesen már megkereste. Ennek formáját az Alapokmány nem rögzíti. A gyakorlat szerint elegendő egy levél vagy telefonhívás is.⁵⁸

Korábban az ombudsman által vizsgálható intézményeknél és szerveknél már volt szó arról, hogy az Európai Bíróság és az Elsőfokú Bíróság igazságszolgáltatási jogkörük gyakorlása közben nem tartozik a hatásköre alá. Ehhez kapcsolódik azon rendelkezés, mely szerint az

---

⁵¹ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 492. o.

⁵² Alapokmány, 2. cikk (3) bekezdés

⁵³ Az európai ombudsman határozata végrehajtási rendelkezések elfogadásáról (a továbbiakban: Végrehajtási rendelkezések), 10. cikk (10.1) bekezdés

⁵⁴ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 492. o.

⁵⁵ Alapokmány, 2. cikk (4) bekezdés

⁵⁶ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 492. o.

⁵⁷ Alapokmány, 2. cikk (4) bekezdés

⁵⁸ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 493. o.

ombudsman nem folytathat le vizsgálatot, amennyiben a panaszban szereplő „...állítólagos tényállás bírósági eljárás tárgyát képezi vagy képezte”.⁵⁹ Továbbá az Alapokmány 1. cikk (3) bekezdése szerint „az ombudsman nem avatkozhat be bíróság előtt folyamatban lévő ügyekbe, és nem kérdőjelezheti meg a bírósági határozatok megalapozottságát”.⁶⁰

Végül nem nyújtható be olyan panasz, amely a közösségi intézmények vagy szervek és azok tisztviselői vagy más alkalmazottai közötti munkaviszonnyal kapcsolatos. Ugyanakkor, ha az érintett személy valamennyi belső igazgatási kérelem és panasz benyújtására rendelkezésre álló lehetőséget kimerítette, és a megkeresett hatóság számára válaszadásra nyitva álló határidő lejárt, akkor az ombudsmanhoz fordulhat.⁶¹

A panaszokat ötféleképpen lehet csoportosítani. Az első csoportot alkotják a szerződésekkel és pályázatokkal kapcsolatos panaszok. Ide tartoznak a közbeszerzési szerződések és azok a szerződések is, amelyek keretében a Bizottság támogatásokat és kölcsönöket nyújt. A második csoport a Bizottságnak a Szerződés őre szerepkörét érinti, amikor a közösségi jog érvényesítését kéri számon azokkal a tagállamokkal szemben, akik ezt elmulasztják. Itt a panaszok tárgya főképp az eljárások titkossága és hosszadalmassága. A harmadik csoportba tartozók a személyi ügyeket, így a személyi állomány toborzását és ezzel összefüggő panaszokat érintik. A negyedik típusúak a nyitottság hiányával kapcsolatosak, különösen a dokumentumhoz való hozzáférés visszautasításának esetében. Végül az utolsó kategóriába azok a panaszok tartoznak, amelyeknek az általános értelemben vett hivatali visszásság a tárgya.⁶²

Összegzés

A legutóbbi fejezet az európai ombudsman hatásköréről, eljárásának feltételeiről szól. Ezek a feltételek tehát a panaszos, a panasz alapját jelentő intézmények, szervek és tevékenység, valamint a panasz és a panasz benyújtásával kapcsolatos egyéb feltételek. Ezeken belül leírtam, hogy milyen előírásoknak kell

---

⁵⁹ EUMSZ. 228. cikk (1) bekezdés

⁶⁰ Alapokmány, 1. cikk (3) bekezdés

⁶¹ Alapokmány, 2. cikk (8) bekezdés

⁶² Friedery Réka: Az európai ombudsman mint vitarendező fórum, Állam- és Jogtudomány XLVII. évfolyam 2006, 291-316. o. (a továbbiakban: Friedery: Az európai ombudsman mint...), 311. o.

megfelelnie azoknak, akik panaszt kívánnak benyújtani, valamint milyen intézményekkel és szervekkel, illetve ezen intézmények és szervek mely tevékenységeivel kapcsolatban lehet panasszal élni. Továbbá arról is szó volt, hogy a benyújtandó panasznak milyen követelményeknek kell megfelelni, hogy elfogadható legyen és milyen egyéb feltételek vannak.

V. Az európai ombudsman eljárása, eszközei

1. Eljárása

Az európai ombudsman eljárása egyrészt tehát megindulhat a panaszos kérelmére. Miután az ombudsmanhoz beérkezett a panasz, arról értesíti a panasszal érintett intézményt vagy szervet, valamint a lehető leghamarabb a panasz benyújtóját is értesíti az ügyben tett intézkedéseiről. Másrészt a vizsgálat megindulhat az ombudsman saját kezdeményezésére is. Ilyenkor nincs szükség konkrét panaszra, az ombudsman általában akkor él ezzel a lehetőséggel, amikor egy általános probléma alakul ki több különféle panasszal kapcsolatban. Továbbá olyan esetekben is eljárhat ilyen módon, amikor a panaszos nem felel meg a panasz benyújtásához szükséges követelmények, mivel vagy nem uniós polgár, vagy nem az Unióban él.⁶³

Amennyiben a panasz minden szempontból megfelel az eljárás elindításának feltételeinek, az ombudsman dönt a vizsgálat megindításáról. Ekkor minden olyan vizsgálatot elvégez, amit indokoltnak vél, és erről értesíti az érintett közösségi intézményt vagy szervet. Az említett közösségi intézmény vagy szerv bármilyen felmerülő észrevételt továbbíthat az ombudsmanhoz, ez jelzi, hogy fontos az együttműködés.⁶⁴

A közösségi szinten az intézmények és szervek kötelezettsége, hogy az ombudsman kérelmére rendelkezésre bocsássák az általa igényelt információt, vagy az ügghöz kapcsolódó aktákat. Ez alól azok az anyagok tekintendők kivételnek, amelyeknek titokban tartása kellően indokolt. Tagállami szinten a hatóságok kötelezettségét jelenti, hogy az ombudsman rendelkezésére kell bocsátaniuk minden általa szükségesnek ítélt információt. Kivételt képez az összes olyan információ, amely a titoktartásról szóló

⁶³ Friedery: Az európai ombudsman mint..., 313. o.

⁶⁴ Friedery: Az európai ombudsman mint..., 313. o.

jogszabály vagy rendelet, illetve az információ továbbítását meggátló rendelkezés hatálya alatt áll. A törvény vagy rendelet által titkosnak minősített dokumentumokhoz és más tagállami dokumentumokhoz az ombudsman csak előzetes jóváhagyással férhet hozzá. Amennyiben a jóváhagyást megkapják, és hozzáférhetnek az iratokhoz, az ombudsman és a munkatársai a tudomásukra jutott információkat és dokumentumokat nem hozhatják nyilvánosságra.⁶⁵

2. Eszközei

Amennyiben az ombudsman megállapítja a hivatali visszásságot fennállását, több lehetőség áll rendelkezésére. Azonban mielőtt ezeket igénybe vehetné, olyan megoldást kell keresnie az érintett testülettel vagy szervvel, amely egyrészt megoldja a problémát, másrészt a panaszosnak is megelégedésére szolgál. A Hivatal (az ombudsman és munkatársai) annak elérésére törekszik, hogy a szerv vagy testület közvetlenül a panaszossal próbáljon megegyezni. Ha így nem születik megegyezés, lehetőség szerint az ombudsman javaslatot tesz a békés megoldásra. Amennyiben ez a javasolt békés megoldás nem lehetséges, más lehetőségei is vannak az ügy megoldására. Az egyik ilyen lehetőség a kritikai észrevétel. Ezzel a lehetőséggel az ombudsman akkor él, ha a helyzet orvoslása nem lehetséges ésszerű megoldás alkalmazása. Ennek jelentősége az, hogy hivatali visszásság fennállásakor megpróbálja elkerülni a jövőbeni tevékenységeknél ezek megismétlődését. Ennek a megoldásnak azonban gyenge pontja is van: mivel az ombudsman munkájából adódóan leterhelt, így nem tudja folyamatosan ellenőrizni, hogy kritikai észrevételeit később valóban felhasználják-e.⁶⁶

Az ombudsman eszközeinek ismertetésénél meg kell említeni azt az esetet is, amikor nem fedezhető fel nyilvánvalóan a hivatali visszásság, de mégis van rá igény, hogy a közigazgatás javítson a magatartásán. Ilyenkor az ügy lezárásaképpen tanácsot ad további észrevételek formájában.⁶⁷

---

⁶⁵ Friedery: Az európai ombudsman mint..., 314. o.

⁶⁶ Friedery: Az európai ombudsman mint..., 314. o.

⁶⁷ Friedery: Az európai ombudsman mint..., 314. o.

Vannak olyan esetek is, amikor olyan visszásság történik, amely orvosolható. Ezekben az esetekben az ombudsman informálja a szervet az eljárásról, és az ehhez kapcsolódó javaslattevézetét nyilvánosságra hozza. Ha ezt a javaslattevézetet az érintett intézmény vagy szerv nem fogadja el három hónapon belül, és más elfogadható megoldást sem talál, akkor az ombudsmannak felhatalmazása van egy speciális beszámoló beadására, nyilvánosan, az Európai Parlament felé, és felkérheti a visszásság feloldására politikai hatalmának felhasználásával.⁶⁸

Továbbá a felsoroltakon kívül az ombudsmannak más lehetőségei is vannak. Az EUMSZ. 228. cikk (1) bekezdésének és az Alapokmány 3. cikk (8) bekezdésének értelmében minden ülészak végén éves jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek a vizsgálatai eredményéről.⁶⁹

Összegzés

Az európai ombudsman eljárása, eszközei című fejezet 1. pontjában az eljárásról, 2. pontjában az ombudsman által használt eszközökről volt szó. Ennek keretein belül leírtam az eljárás menetét, kezdve az eljárás megindításának lehetőségeitől, a vizsgálat során felhasznált eszközökön át a vizsgálat lezárásáig. Közben bemutattam az ombudsman lehetőségeit az ügy lezárására.

VI. A hivatali visszásság, azaz a maladministration fogalma

Dolgozatomban már többször is szóba került a hivatali visszásság. Ebben a fejezetben ennek a fogalmával kívánok foglalkozni.

Az ombudsman segítséget nyújt a közösségi intézmények és szervek tevékenysége során felmerülő hivatali visszásságok feltárásához, és azok megszüntetésére ajánlásokat tesz. Kivételt képeznek a Bíróság és az Elsőfokú Bíróság igazságszolgáltatási jogkörének gyakorlása során felmerülő visszásságok.⁷⁰ A hivatali visszásság, vagyis a maladministration fogalma azonban kérdéses, mivel sem az európai sem a nemzetközi szabályozás nem definiálja a fogalmat.

---

⁶⁸ Friedery: Az európai ombudsman mint..., 315. o.

⁶⁹ Alapokmány, 3. cikk (8) bekezdés

⁷⁰ Alapokmány, 2. cikk (1) bekezdés

Richard Crossmann, az angol parlament alsóházának vezetője 1966-ban katalógust állított össze arról, hogy mi tekinthető hivatali visszásságnak. Ez a katalógus az ún. Crossmann-katalógus. Ő ide sorolja többek között a közigazgatási tisztviselők által tanúsított elfogultságot, a hanyagságot, a figyelmetlenséget, a késedelmet, az illetéktelenséget, az önkényességet, az alkalmatlanságot, a járatlanságot, az aljasságot és az önfejűséget.⁷¹

Sir William Reid, a brit parlamenti biztos 1993-ban az éves beszámolójában szintén foglalkozott az maladministration fogalmával. Ezzel kapcsolatban ő is a Crossmann-katalógusra hivatkozott, amikor egy kibővített listát ajánlott. *„Ebbe a körbe sorolta a gorombaságot; a vonakodást attól, hogy a panaszost, mint jogokkal rendelkező személyt kezelje; a hanyagságot az információ megadása során; a tudatosan félrevezető és helytelen tanácsadást; az indokolt tanácsadás ignorálását és azon szempontok felülírását, amelyek egyébként kellemetlen következményekkel járnak; a jogorvoslat felkínálásának elmaradását vagy nyilvánvalóan aránytalan jogorvoslat felkínálását; valamint nemre, bőrszínre és más egyébre vonatkozó előítélet kinyilvánítását.”*⁷² Ide tartozna még szerinte az értesítés elmulasztása, amelynek következménye a fellebbezéshez való jog elvesztése; a fellebbezési jogról történő megfelelő információ nyújtásának elutasítása; a hibás eljárás; a megfelelő eljárás egyeztetésével kapcsolatban az ellenőrzés elmulasztása; azon útmutatások fennhézó módon történő figyelmen kívül hagyása, amelyek egyébként a szolgáltatást igénybe vevők egyenlő elbánása érdekében követendők; a részlelhajlás; a jogszabály szó szerinti követése okozta hatások enyhítésének elmulasztása, amennyiben ez nyilvánvalóan igazságtalan bánásmódot eredményez.⁷³

Az első európai ombudsman, Jacob Söderman első jelentésében szintén foglalkozott a hivatali visszásságok megfogalmazásával. Szerinte ilyen visszásság az információadás megtagadása vagy hiányos információ szolgáltatása, a hanyag ügyintézés, a törvénytelen eljárás, a hatalommal való visszaélés, a diszkrimináció, a hatáskörtúllépés, illetve az indokolatlan késlekedés.⁷⁴ Jacob Söderman szerint azonban ez a felsorolás nem taxatív, és nem is érdemes merev definíciókat megadni a

---

⁷¹ Asztalos Zsófia: Az Európai Unió Ombudsmanjának tevékenysége: a maladministration fogalma, *Collega*, 1/2001. 28-29. o. (a továbbiakban: Asztalos), 28. o.

⁷² Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 482. o.

⁷³ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 482. o.

⁷⁴ Asztalos, 29. o.

maladministration megfogalmazására, ugyanis ez az, ami lehetővé teszi az ombudsman és a bíró szerepének elhatárolását.⁷⁵

Az európai ombudsmant 1997-ben felkérték, hogy próbálja meg pontosabban körülhatárolni ezt a fogalmat. Így tehát megalkotta a következő megfogalmazást: „*hivatali visszásság akkor történik, amikor egy közjogi szerv elmulasztja a rá vonatkozó szabálynak, vagy elvnek megfelelő intézkedést*”.⁷⁶ Ehhez azonban szükséges hozzáfűzni még két megjegyzést. Az egyik, hogy azért kell ilyen tágan meghatározni a maladministration fogalmát, mert az egyes nemzeti szabályokban a szűkítések csak taxatíve találhatóak meg, azonban az európai ombudsman felállításánál mintául szolgáló dán ombudsman-modell nem tartalmaz ilyen korlátozásokat. Másrészt a közhivatalokra vonatkozó speciális szabályok és elvek minden egyes országban változnak, fejlődnek a jogalkotó, a bíróságok, az ombudsman és a közigazgatás tevékenysége miatt.⁷⁷

A hivatali visszásság fogalmának azonban vannak korlátai. Ezek meghatározhatók a közigazgatás diszkrecionális jogköre és az Európai Parlament politikai hatalmának kapcsolatában. Ezeket a korlátokat még Jacob Söderman fogalmazta meg. Így tehát nem tartozik az ombudsman feladatkörébe az olyan döntés kivizsgálása, amely inkább politikai, mint közigazgatási természetű. Ezek alapján az Európai Parlament és a Petíciós Bizottság politikai munkájával kapcsolatos panasz nem befogadható. (Az Európai Parlamenthez és a Petíciós Bizottsághoz benyújtható panasz a petíció, amellyel a következő fejezetben fogok foglalkozni.) Továbbá az ombudsman nem vizsgálhatja a Közösségek jogalkotó tevékenységét sem.⁷⁸

Még abban az esetben is felmerülnek bizonyos korlátok, amikor a panasz már technikailag megfelel a követelmények. Azonban az ombudsman csak akkor kezdheti meg a vizsgálatot, ha a panasz megalapozott, és tartalmaz elégséges, megfelelő indokot az eljárás lefolytatásához.⁷⁹

Minden ombudsmani eljárás egyik alapvető kérdése, hogy a közigazgatási szervek mérlegelési jogkörében mikor van lehetősége az ombudsmannak eljárni. Ez azokban az esetekben lehetséges, amikor a közigazgatás nem megfelelően működik, így a vizsgálat alapja, hogy a diszkrecionális jogkört megfelelően gyakorolja-e a

---

⁷⁵ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 483. o.

⁷⁶ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 484. o.

⁷⁷ Asztalos, 29. o.

⁷⁸ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 487. o.

⁷⁹ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 488. o.

hatóság. Ennek megítélésében némi segítséget jelent az Elsőfokú Bíróság azon gyakorlata, mely megköveteli, hogy a hatóságok következetesen és jóhiszeműen, hátrányos megkülönböztetéstől mentesen, az arányosság elveit érvényesítve, a legitim elvárásoknak megfelelően és pártatlanul, az alapvető emberi és szabadságjogok figyelembevételével járjanak el.⁸⁰

A diszkrecionális jogkör gyakorlásával kapcsolatos korlátokat az Európai Tanács is megfogalmazta az egyik ajánlásában. Ez a következőket sorolja fel: a hatóságok nem követhetnek más célt, csak amire hatáskörük van, objektívan és pártatlanul kell eljárniuk és csak azokat a körülményeket vehetik figyelembe az eljárás során, amelyek az adott ügyben relevánsak. Továbbá a hatóságoknak figyelembe kell venniük az egyenlőség elvét, ezzel elkerülve a méltánytalan megkülönböztetést, valamint megfelelő egyensúlyt kell tartaniuk az ellentétes hatások között, amelyek a döntéssel a felek jogait és érdekeit érintik, figyelembe véve az eljárás célját is. Végül a hatóság köteles döntést hozni az ügy jellegének megfelelő ésszerű időn belül, és az eljárás általános irányelveit mindig az egyedi ügy körülményeinek megfelelő módon kell alkalmazniuk.⁸¹

Az ajánlás ugyanakkor megfogalmazza, hogy mit értünk diszkrecionális jogon. Ez alapján diszkrecionális jog, amikor a hatóságnak bizonyos fokú mozgásteret van a döntés meghozatalában, ami lehetővé teszi számára, hogy több jogilag elfogadható döntés közül válassza ki a számára leginkább megfelelőt.⁸²

A diszkrecionális jog gyakorlása során további elvek is alkalmazandóak a tisztességes közigazgatási eljárás elveinek megfelelően. Ezek az elvek az alábbiak: nyilvánossá kell tenni, vagy megfelelő módon kell kommunikálni minden olyan általános közigazgatási irányelvet, amely a diszkrecionális jog gyakorlását igazgatja. Továbbá abban az esetben, ha a közigazgatási hatóság diszkrecionális jogának gyakorlása során olyan módon távolodik el az általános közigazgatási irányelvtől, amely hátrányosan érinti az érintett személy polgári és szabadságjogait vagy érdekeit, akkor a döntést meg kell indokolni, és őt erről tájékoztatni kell. Ezt a határozatban lehet megindokolni, illetve az érintettel kérésére írásban közlik ésszerű időn belül.⁸³

---

⁸⁰ Polt, 643. o.

⁸¹ Polt, 643. o.

⁸² Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 489. o.

⁸³ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 490. o.

Itt meg kell még említeni, hogy a hatóság döntésének jogosságát, amelyet a diszkrecionális jog gyakorlása során hozott, bíróság vagy más független szerv ellenőrizheti. Ez a bíróság vagy más független szerv információt kérhet, amennyiben szükséges az ellenőrzés lefolytatásához.⁸⁴

Összegzés

Az utóbbi fejezetben a hivatali visszásság fogalmával foglalkoztam. A hivatali visszásságok felsorolásában az első Richard Crossmann volt 1966-ban, az ún. Crossmann-katalógus megalkotásával. A következő, aki ezzel foglalkozott, Sir William Reid, brit parlamenti biztos volt, aki 1993-as éves beszámolójában a Crossmann-katalógusra való hivatkozással egy kibővített listát ajánlott. Jacob Söderman, az első európai ombudsman első jelentésében szintén foglalkozott a maladministration megfogalmazásával. 1997-ben az európai ombudsmant felkérték arra, hogy próbálkozzon meg a fogalom pontosabb körülhatárolásával. Ennek hatására Jacob Söderman megalkotta az új megfogalmazást. A továbbiakban foglalkoztam a hivatali visszásság fogalmának korlátaival, illetve azzal, hogy mit értünk diszkrecionális jogon, valamint hogy ezen jog gyakorlása során milyen elvek alkalmazandóak, hogy a tisztességes közigazgatási eljárás teljesüljön.

VII. Az európai ombudsman és az Európai Parlament kapcsolatának vizsgálata

1. Az ombudsman választása

Az európai ombudsman választásáról már az egyik előbbi fejezetben volt szó, ebben a részben elsősorban az Európai Parlament szerepét az ombudsman megválasztásában szeretném bemutatni. Az ombudsman választására, tevékenységére és felmentésére vonatkozó előírásokat az Európai Parlament Eljárási Szabályzatának (a továbbiakban: Eljárási Szabályzat) IX. címének cikkei tartalmazzák, valamint szabályozzák benne a Parlament iránti kötelezettségeit, illetve a Petíciós Bizottsággal való kapcsolatát. Az

---

⁸⁴ Friedery: Az európai ombudsman tevékenységét..., 490-491. o.

ombudsmant az Európai Parlament választja az EUMSZ. 228. cikke és az Eljárási Szabályzat 194. cikke szerint.⁸⁵

Korábban az ombudsmani tisztség betöltése érdekében választási eljárást folytattak le, majd ezt követően a győztes jelöltet még ki is nevezte a Parlament. Ez azonban megszűnt a Lisszaboni Szerződés életbe lépésével, mivel ez módosította a releváns cikket. Eszerint a Parlament az ombudsmant csak választja, nincs külön kinevezési eljárás.⁸⁶

A hivatal felállításáról határozó Maastrichti Szerződés már 1993. novemberében hatályba lépett, azonban az ombudsman Alapokmányát csak 1994. március 9-én fogadta el a Parlament. Azonban az ombudsmanválasztás kétszer is sikertelen volt. Ezen okból a választási eljárásra vonatkozó szabályokat módosítani kellett. Ez hosszú folyamat volt, mert az előírások több változáson mentek keresztül. Elsőként Klaus Hänsch, az Európai Parlament elnöke volt az, aki felvetette az Eljárási Szabályzat ombudsman kinevezésére vonatkozó rendelkezéseinek módosítását. Ezt 1994. november 14-ei levelében fogalmazta meg, amit az Eljárási Szabályok és Mentelmi Ügyek Bizottságához címzett, amely javasolta a releváns cikk módosítását, és az elkészült tervezetet november 29-én a Parlament elé terjesztette.⁸⁷ A tervezet a következő változtatásokat tartalmazta: a módosítás szerint a felelős bizottság a szavazatok sorrendje alapján terjeszti a jelölteket a Parlament elé, míg az eredeti rendelkezés szerint a bizottság által kiválasztott jelölteket. Továbbá javasolták, hogy ezentúl az ombudsman megválasztására irányuló szavazás ne a megszámlolt többségi szavazatok alapján történjen. Ezen kívül törölték azon rendelkezést is, amely az írta elő, hogy a Parlamentnek a bizottság felterjesztett javaslatát az ülésnap napirendjére kell tűznie, illetve ha a szavazás negatív lenne, akkor a bizottság új javaslat felterjesztésére, vagy a kinevezésre további felhívás közzétételére köteles.⁸⁸

A Parlament december 14-ei ülésén visszaküldte a tervezetet a bizottságnak. Így az egy második tervezetet készített és terjesztett elő a Parlamentnek, amely még több módosítási javaslatot tartalmazott. Ezek a

---

⁸⁵ Friedery Réka: Európai Parlament és az Európai Ombudsman: szerepek és kapcsolódási pontok, *Állam- és Jogtudomány LII. Évfolyam 2011*, 57-73. o. (a továbbiakban: Friedery: Európai Parlament...) 58. o.

⁸⁶ Friedery: Európai Parlament..., 59. o.

⁸⁷ Friedery: Európai Parlament..., 59. o.

⁸⁸ Friedery: Európai Parlament..., 59. o. lábjegyzet

következők voltak: az elnöknek nem csak közvetlenül a megválasztása után, hanem az Eljárási Szabályzat 159. cikkének (10) bekezdése eseteiben is felhívást kell közzétenni az ombudsmani tisztség betöltésére, valamint a Hivatalos Lapban is közzé kell tenni a kinevezésre vonatkozó felhívást. A bizottságnak 3-5 jelöltet kell ábécé sorrendben előterjesztenie szavazásra, és az előterjesztett jelöléseknek valamennyi támogató dokumentumot tartalmazniuk kell. Ezeket a javaslatokat a Parlamentnek napirendi pontjaként kell szavazásra tűznie. Abban az esetben, ha az első szavazásnál nem választanak meg senkit, akkor a további fordulókön csak a két legtöbb szavazatot kapott jelölt vehet részt, és egyenlő számú szavazat esetén az idősebb jelölt élvez elsőbbséget. Végül azokat a jelöléseket, amelyek a felhívásban megfogalmazott követelményeknek eleget tesznek, automatikusan figyelembe kell venni, amíg a jelölt vissza nem lép.⁸⁹ Ezt szintén visszaküldték a bizottságnak 1995. március 14-én, amely aztán egy harmadik tervezetet terjesztett elő, továbbá javasolta egy határozat meghozatalát a módosítások elfogadásáról. Végül május 16-án a Parlament elfogadta a módosításokat, és meghozta határozatát az Eljárási Szabály módosításáról. A meghozott határozat szerint az elfogadott módosítások az alábbiak: a jelölésekhez minimum 25 tag támogatása szükséges, a támogató tagok legalább 2 ország állampolgárai, és egy tag csak egy jelöltet támogathat. A jelöléseket továbbítani kell az érintett bizottságnak. A bizottság meghallgatja a jelölteket, a meghallgatások a tagok számára nyilvánosak. A javaslat Parlamentnek történő benyújtását követő napirendre kerülését törölték. Végül a fordulók száma kettőre változik, ha a jelöltválasztás sikertelen, csak a másodikban legtöbb szavazatot kaptak folytathatják a megmérettetést.⁹⁰

Ezt követően, 1995. júniusában, megválasztották az első európai ombudsmant Jacob Södermant, akit 1999-ben újraválasztottak. 2003-ig gyakorolta megbízatását, amikor április 1-jén nyugdíjba vonult, és Nikoforos Diamandouros lépett a helyébe, akit az új parlamenti ciklus kezdetekor 2005. január 1-jén is megválasztottak európai ombudsmannak.⁹¹

---

⁸⁹ Friedery: Európai Parlament..., 60. o. lábjegyzet

⁹⁰ Friedery: Európai Parlament..., 60. o. lábjegyzet

⁹¹ Friedery: Európai Parlament..., 60. o.

Az Európai Parlament határozata az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről (továbbiakban: Alapokmány) alapján az ombudsman hivatali ideje megegyezik a parlamenti ciklus időtartamával, és a megválasztására a parlamenti választások után kerül sor. Így a jelenlegi szabályozás alapján minden parlamenti ciklus kezdetén a Parlament elnöke közvetlenül a megválasztását követően, illetve az ombudsman elhalálozása vagy felmentése esetén az ombudsmani tisztségre történő jelölésre irányuló felhívást bocsát ki. A jelölések benyújtására határidőt állapít meg. A felhívást közzéteszik az Európai Unió Hivatalos Lapjában. A rendelkezés szerint a jelölést legalább negyven képviselőnek kell támogatnia, és ezek legalább 2 tagállam állampolgárai kell, hogy legyenek, továbbá minden képviselő csak egy jelöltet támogathat. Ezen kívül a jelöléseknek mindazon dokumentumokat tartalmazniuk kell, amelyekből bizton megállapítható, hogy a jelölt az ombudsmanról szóló rendelkezések feltételeinek eleget tesz. Ezt követően a jelöléseket az illetékes bizottsághoz továbbítják, amely a jelölteket meghallgathatja, és ezek a meghallgatások minden képviselő számára nyilvánosak. Ezek után nyújtják be az elfogadható jelöléseket betűrendben tartalmazó jegyzéket a Parlamenthez szavazásra. A szavazás titkos, a leadott szavazatok többsége alapján történik, és három fordulóból állhat. Ha az első két fordulóban egy jelöltet sem sikerült megválasztani, akkor következik a harmadik forduló. Ebben már csak a második fordulóban legtöbb szavazatot szerzett két jelöltre lehet szavazni. Ekkor az egyszerű többséggel bíró jelölt nyer, szavazategyenlőség esetén az idősebb jelölt élvez elsőbbséget. Mielőtt megkezdődne a szavazás, az elnöknek kötelessége meggyőződni arról, hogy a parlamenti képviselők legalább fele jelen van-e, hiszen a szavazás csak ekkor érvényes. Ezt követően a megválasztott személyt haladéktalanul felhívják eskütételre a Bíróság elé. Az ombudsman a hivatalát az utóda hivatalba lépéséig látja el, kivéve elhalálozás vagy felmentés esetén.⁹²

Az EUMSZ. 228. cikkében nem szerepel semmilyen specifikus személyi követelmény az ombudsmani tisztséget betöltőre vonatkozóan, mégis van egy pár feltétel, ami biztosítja a pártatlanságot és a tisztség ellátásához szükséges tudást. Az Alapokmány 6. cikke szerint európai ombudsman olyan

---

⁹² Az Európai Parlament Eljárási Szabályzata (továbbiakban: Eljárási Szabályzat) 204.cikk

személy lehet, aki az Unió polgára, rendelkezik a polgári és politikai jogok teljes körével, és függetlenségéhez nem fér kétség. Továbbá rendelkeznie kell a saját országa területén a legmagasabb bírói tisztségek betöltéséhez előírt feltételekkel, vagy az ombudsman megbízásának ellátásához szükséges szakértelemmel és tapasztalattal.⁹³ A rendelkezés megfogalmazásából kiolvasható, hogy elvileg nem jogvégzett személy is betöltheti a tisztséget azzal a feltétellel, hogy az illető személy rendelkezik a kellő szakértelemmel és tapasztalattal, aminek viszont olyan mélységűnek kell lennie, amellyel az adott személy képes komplex jogi kérdésekben döntést hozni és ellátni megbízatását. Ennek fényében eddig olyan személyt választottak a hivatal élére, aki korábban nemzeti ombudsmanként tevékenykedett, és így kellő tapasztalatot szerzett. Jacob Söderman kinevezése előtt finn ombudsman volt, míg a jelenleg hivatalban lévő Nikiforos Diamandouros görög ombudsmanként tevékenykedett.⁹⁴

Léteznek az ombudsman tevékenységét korlátozó szabályok, amelyek biztosítják a pártatlanság teljesülését. Ezek alapján az ombudsman nem vállalhat semmilyen politikai vagy közigazgatási tisztséget, és egyéb foglalkozást sem folytathat. Ez vonatkozik mind a kereső mind az ingyenesen végzett tevékenységekre.⁹⁵ Egyébként kinevezése után le kell mondania minden tisztségével össze nem egyeztethető tevékenységről.

Az ombudsman megbízatásának ellátása során a Közösségeknek és az Unió polgárainak általános érdekeit szem előtt tartva teljes mértékben függetlenül jár el. Az ombudsman nem utasítható, ugyanis feladati ellátása során egyetlen kormánytól vagy más szervtől sem kérhet vagy fogadhat el utasításokat. Továbbá tartózkodnia kell minden olyan cselekedettől, amely megbízatásával összeegyeztethetetlen.⁹⁶

E korábbi két fogalom (az ombudsman pártatlansága illetve függetlensége) különösen fontos az ombudsman feladatainak ellátása során. Erre az ombudsman hivatalba lépésénél is jelentős figyelmet fordítanak, ugyanis az Alapokmány 9. cikkének (2) bekezdése szerint *„az ombudsman hivatalba lépésekor az Európai Közösségek Bírósága előtt ünnepélyesen*

---

⁹³ Alapokmány 6. cikk

⁹⁴ Friedery: Európai Parlament..., 62. o.

⁹⁵ Alapokmány 10. cikk

⁹⁶ Alapokmány 9. cikk (1) bekezdés

*kötelezettséget vállal arra, hogy feladatait teljes függetlenséggel és pártatlansággal látja el, hivatali ideje alatt és azt követően tiszteletben tartja a hivatalából eredő kötelezettségeket, különösen azt a kötelezettséget, hogy megbízatása megszűnését követően feddhetetlenül és tartózkodóan jár el egyes kinevezések vagy előnyök elfogadásakor.*⁹⁷

Az ombudsman megbízatása megszűnhet a megbízatási idő lejártakor, vagyis amikor az újabb ombudsman hivatalba lép, ha az újabb parlamenti ciklusra nem választják meg. Az ombudsman továbbá lemondhat a tisztségéről, illetve a Bíróság felmentheti. Ez a két eset össze is függhet. Egyrészt az ombudsmant a Bíróság az Európai Parlament kérelmére felmentheti, ha már nem felel meg feladatai ellátáshoz szükséges feltételeknek, vagy ha súlyos kötelezettségzegést követett el az EUMSZ. 228. cikkének (2) bekezdése szerint.⁹⁸ Ugyanis az Eljárási Szabályzatának 206. cikke alapján a parlamenti képviselők egytizede kérheti az ombudsman felmentését az előbb felsorolt okok miatt. Ezt a kérelmet az ombudsmannak és az illetékes bizottságnak is továbbítják, amely jelentést nyújt be a Parlamenthez, amennyiben tagjai többsége úgy gondolja, hogy az indoklás megalapozott. Ha az ombudsman kéri, meghallgatják, mielőtt a jelentést szavazásra bocsátják, és így kifejtheti álláspontját. A Parlament a vitát követően titkos szavazással határoz, amely akkor érvényes, ha a parlamenti képviselők több, mint fele jelen van. Erről a Parlament elnökének kell előzetesen meggyőződnie. Amennyiben az ombudsman felmentéséről határoznak, az ombudsman lemond. Ha ennek ellenére sem mond le, a Parlament elnöke legkésőbb a szavazást követő ülésen az ombudsman felmentésének haladéktalan elrendelésére irányuló kérelemmel fordul a Bírósághoz. Amennyiben eközben az ombudsman mégis lemond, az eljárás megszűnik.⁹⁹

Ha az ombudsman megbízatása idő előtt szűnik meg, akkor a Parlament megbízatási idejéből fennmaradó időszakra a hivatal megüresedését követő három hónapon belül a Parlament kinevezi az utódot. Addig marad hivatalban, amíg az utódját kinevezik, kivéve, ha felmentik.¹⁰⁰

---

⁹⁷ Alapokmány 9. cikk (2) bekezdés

⁹⁸ EUMSZ. 228. cikk (2) bekezdés

⁹⁹ Eljárási Szabályzat 206. cikk

¹⁰⁰ Alapokmány 7. cikk

2. A panasz és a petíció

A különböző típusú beadványok, vagyis panasz és a petíció fogalmának elkülönítése is szükséges az európai ombudsman illetve az Európai Parlament kapcsolatának bemutatásához. Az ombudsman panasz alapján jár el, és a hivatali visszasságokat vizsgálja, míg az Európai Parlamenthez petíció benyújtásával lehet fordulni, hogy azokra az esetekre hívják fel a figyelmet, amelyekben egy tagállam, egy helyi hatóság vagy más intézmény az európai állampolgárok jogait megsértette.¹⁰¹

A két beadvány közötti különbséget az EUMSZ. tisztázza, amelynek 228. cikke rögzíti, hogy panaszt tenni mely szervek által elkövetett hivatali visszasságok miatt lehet. A cikk szerint ezek az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok lehetnek, és e felsorolás alól kivétel az igazságszolgáltatási hatáskörben eljáró Európai Unió Bírósága.¹⁰² Továbbá az EUMSZ. rendelkezik arról is, hogy a petícióban bepanaszolható tevékenységek csak az Unió tevékenységi területére tartozó és őt közvetlenül érintő ügyek.¹⁰³ Tehát a kettő közötti meghatározó különbség, hogy a Parlamenthez lehet fordulni tagállami hatóság eljárását érintő ügyben is, az európai ombudsmanhoz viszont nem.¹⁰⁴

A panasz és a petíció különbözik abban is, hogy azokat kik jogosultak benyújtani. Az EUMSZ. 227. cikke szerint petíciót nyújthat be bármely uniós polgár, illetve valamely tagállamban lakóhellyel vagy létesítő okirat szerinti székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy.¹⁰⁵ Panaszra szintén bármely uniós állampolgár vagy valamely tagállamban lakóhellyel, illetve létesítő okirat szerinti székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy jogosult.¹⁰⁶ Azonban a petíciók esetében az Eljárási Szabályzat rendelkezik a Parlamenthez intézett olyan petíciókról, amelyeket olyan természetes vagy jogi személyek nyújtanak be, akik nem uniós állampolgárok, valamint a tagállamok területén sem lakóhellyel, sem létesítő

---

¹⁰¹ Friedery: Európai Parlament..., 64. o.

¹⁰² EUMSZ. 228.cikk (1) bekezdés

¹⁰³ EUMSZ 227. cikk

¹⁰⁴ Friedery: Európai Parlament..., 65. o.

¹⁰⁵ EUMSZ. 227. cikk

¹⁰⁶ EUMSZ 228. cikk (1) bekezdés

okirat szerinti székhellyel nem rendelkeznek. Ezeket külön veszik nyilvántartásba és irattárba helyezik.¹⁰⁷

A benyújtás módját tekintve is megjelenik a különbözőség. Az EUMSZ. rendelkezik arról, hogy a panaszt a benyújtója nemcsak közvetlenül, hanem az Európai Parlament valamely tagján keresztül is benyújthatja.¹⁰⁸ Ennek akkor van jelentősége, ha a panasz benyújtója nem felel meg a fentebb említett feltételeknek. Ez azt jelenti, hogy nem feltétlenül szükséges, hogy a benyújtó speciálisan érdekelt legyen. Ezzel szemben a petíció benyújtásához a közvetlen érintettség követelményének meg kell felelni.¹⁰⁹

3. A függetlenség kérdése

Ahogy már az előzőekben szó volt róla, a függetlenség kiemelkedően fontos az ombudsman esetében. Azonban a teljes függetlenség megkérdőjeleződik, hiszen az európai ombudsman a jogkörét egy másik szervtől, az Európai Parlamenttől kapja. Az európai ombudsman függetlenségének több összetevője is van, ezek pedig maga az ombudsman személyének függetlensége, a hivatal dolgozóinak függetlensége, illetve a hivatali szerv függetlensége költségvetési szempontból.¹¹⁰ A függetlenséggel részleteiben az előző fejezetekben már volt, szó, ebben a bekezdésben az ombudsman függetlenségének megkérdőjelezhetőségét szeretném bemutatni.

Az európai ombudsmant tehát a Parlament választja. Felmerül az a kérdés, hogy sérülhet-e a függetlensége ezzel, hisz a Parlamentnek joga van nemcsak újraválasztani, hanem fel is menteni az ombudsmant. Elméletileg előfordulhat az, hogy az ombudsman igyekszik megfelelni a Parlamentnek tevékenysége végzésének módjával annak reményében, hogy a Parlament majd újraválasztja. Ugyanakkor a gyakorlat ezt megcáfolta, miszerint az első ombudsman, Jacob Söderman egy határozott elképzeléseket valló vezető volt, és utóda is ezt az utat követi. A másik ellentmondó tényező, hogy az európai ombudsman hatáskörébe tartozik az őt választó szerv, az Európai Parlament ellenőrzése is. Végül a cáfoló tényezők körébe tartozik az is, hogy az ombudsmant felmenteni csak akkor lehetséges, ha nem felel meg a feladatai

---

¹⁰⁷ Eljárási Szabályzat 201. cikk (13) bekezdés

¹⁰⁸ EUMSZ 228. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁹ Friedery: Európai Parlament..., 66. o.

¹¹⁰ Friedery: Európai Parlament..., 67. o.

ellátásához szükséges feltételeknek, vagy súlyos kötelezettségszegést követ el.¹¹¹

Az ombudsmani hivatal felállításának kezdeti időszakában a hivatal dolgozóinak függetlensége is kérdéses volt, mivel az EUMSZ. 228. cikkében meghatározott eseteket kivizsgáló személyzetet nem állandó jelleggel, hanem csak ideiglenesen alkalmazták, valamint a személyi állomány többi részét az Európai Parlament főtitkára alá rendelték. Az Európai Parlament ellenben úgy gondolta, hogy az ombudsman függetlenségének és tevékenysége hatékonyságának védelme érdekében a személyzet egészét a hivatal alá kellene rendelni.¹¹² Tehát a ma hatályos szabályozás szerint, az ombudsmant feladatai ellátása során a titkárság segíti, a titkárság vezetőjét ő nevezi ki, valamint a hivatal belső szervezetét, illetve belső eljárási rendjét is meghatározhatja. A titkárság tisztviselőire és alkalmazottaira az Európai Közösségek tisztviselőire és más alkalmazottaira vonatkozó rendeletek és szabályok vonatkoznak. Létszámukat évente a költségvetési eljárás keretében határozzák meg. Az Európai Közösségeknek és a tagállamoknak az ombudsman titkárságára kinevezett tisztviselőit szolgálati érdekből rendelik ki, továbbá garantálják számukra, hogy származási intézményükbe teljes joggal visszahelyezik őket.¹¹³

4. Az európai ombudsman eljárása

Az európai ombudsman eljárása során is kapcsolatban áll az Európai Parlamenttel.

Együttműködésük az eljárás kezdetén akkor fontos, amikor a polgárok nem tudják, hogy egy adott esetben az ombudsmanhoz vagy a Parlamenthez forduljanak, és hogy mi a különbség a két szerv eljárása között. Amennyiben az ombudsman úgy ítéli meg, hogy a panaszos által benyújtott beadványt nem panaszként, hanem petícióként kell elbírálni, akkor lehetősége van azt a Parlament Petíciós Bizottsága felé továbbítani. A Petíciós Bizottság pedig fordított esetben ugyanígy tesz. Azonban ez csak akkor lehetséges mind az ombudsman, mind a Petíciós Bizottság részéről, ha a benyújtó hozzájárul

---

¹¹¹ Friedery: Európai Parlament..., 67. o

¹¹² Friedery: Európai Parlament..., 68. o.

¹¹³ Alapokmány 11. cikk

az átadáshoz.¹¹⁴ Továbbá az ombudsman megítélése szerint, ha a hozzá benyújtott panaszt előzőleg a Petíciós Bizottság már petícióként megvizsgálta, akkor általában az ombudsman további vizsgálata nem indokolt, kivéve, ha időközben új bizonyítékot nyújtanak be.¹¹⁵

Az európai ombudsman és az Európai Parlament együttműködésének egy másik oldala az ombudsmani vizsgálat során jelenik meg. Ugyanis a Parlamentnek érdekében áll segíteni az ombudsmannak eljárása során, továbbá az intézmények és szervek kötelesek ellátni az ombudsmant az általa kért információkkal, valamint kötelesek biztosítani, hogy az ombudsman hozzáférhessen a szükséges dokumentumokhoz. A vizsgálat során az ombudsmannak szüksége lehet olyan dokumentumokra, amely segíthetne a közösségi intézmények illetve szervek tevékenységének végzése közben felmerülő hivatali visszasságok felderítésében, viszont a szükséges dokumentumot a tagállami hatóság birtokolja. A tagállami hatóságok szintén kötelesek az ombudsmant kérésére ellátni minden ahhoz szükséges információval, hogy a közösségi intézményt vagy szervezet tisztázhassák a hivatali visszasság alól. Hozzáférés csak a tagállam értesítése után biztosítható. Ez alól kivétel a törvényi előírás vagy titoktartás alá tartozó közigazgatási rendelet tárgyú információ vagy a nyilvánosságra nem hozható előírás alá tartozó információ.¹¹⁶ A Parlamentnek itt akkor van szerepe, ha az ombudsman a kért segítséget, információkat nem kapja meg. Mint arról már az ombudsman eljárásáról szóló fejezetben szó volt, az ombudsman ilyen esetben az Európai Parlamenthez fordul, amely politikai erejének segítségével megszerzi a szükséges információkat.¹¹⁷ Miután az információk a Parlament rendelkezésére állnak, azok megosztása érdekében a Petíciós Bizottság meghívja az ombudsmant az üléseire, azzal a céllal, hogy a közös érdekkeltséget jelentő ügyeket megvitassák.¹¹⁸

Az együttműködés újabb bizonyítéka, miszerint az európai ombudsmannak jelentéstételi kötelezettsége van az Európai Parlament felé. Az ombudsman kompetenciája meglehetősen korlátozott, ugyanis

---

¹¹⁴ Végrehajtási rendelkezések, 2. cikk (2.3), (2.4) bekezdés

¹¹⁵ Friedery: Európai Parlament..., 70. o.

¹¹⁶ Alapokmány, 3. cikk (3) bekezdés

¹¹⁷ Alapokmány, 3. cikk (4) bekezdés

¹¹⁸ Friedery: Európai Parlament..., 71. o.

döntéseinek nincsen kötelező ereje. Miután a rendelkezésére álló eszközöket kimerítette, politikai segítséget vehet igénybe. Ezt úgy teheti meg, hogy különjelentést nyújt be a Parlamentnek, abban az esetben, ha megállapítja a hivatali visszásságot a vizsgálata végén, amely az érintett intézmény által még orvosolható, vagy általános jellegű. Ilyenkor az ombudsman tájékoztatja az érintett intézményt a panaszról, és megküldi nekik a jelentést és az ajánlástervezetet, valamint nyilvánosságra hozza javaslattervezetét. Az intézménynek három hónap áll rendelkezésére, hogy elfogadja az ombudsman határozatát. Amennyiben viszont a tervezetet nem fogadják el a megadott határidőn belül, az ombudsmannak felhatalmazása van különjelentés készítésére. A jelentést elküldi az érintetteknek, illetve beadja a Parlamentnek.¹¹⁹ Ebben megállapítja a hivatali visszásság fennállását, és ajánlásokat is megfogalmazhat. Az Európai Parlament felhasználhatja politikai erejét, és határozatot hozhat, amiben elfogadhatja az ombudsman ajánlását, és felszólíthatja az érintett intézményt vagy szervet a hivatali visszásság megszüntetésére.¹²⁰

Az ombudsman másik jelentéstételi kötelezettsége az Európai Parlament felé az éves beszámolók benyújtása. Ezt rendeli el az EUMSZ. 228. cikk (1) bekezdése, miszerint „vizsgálatának eredményeiről az ombudsman évente jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek”,¹²¹ illetve az Alapokmány 3. cikk (8) bekezdése, ami alapján „az ombudsman minden éves ülészak végén jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek vizsgálatai eredményéről”.¹²² Az éves beszámolók elkészítése mellett lehetősége van az intézmények vagy szervek magatartásával kapcsolatban általános megállapításokat is tenni.¹²³

Összegzés

Ez a fejezet az európai ombudsman és az Európai Parlament kapcsolatának bemutatásáról szól. Ebből kiderül, hogy bár az európai ombudsman intézménye függ a Parlamentiől, hiszen az ombudsmant a Parlament választja, mégis megvalósul a

---

¹¹⁹ Végrehajtási rendelkezések, 8. cikk

¹²⁰ Friedery: Európai Parlament..., 71. o.

¹²¹ EUMSZ. 228. cikk (1) bekezdés

¹²² Alapokmány, 3. cikk (8) bekezdés

¹²³ Friedery: Európai Parlament..., 72. o.

függetlenség követelménye. Ugyanakkor együttműködésük is fontos, mind az ombudsman eljárásának kezdetén, mind az egész eljárás során. Az eljárás kezdetén azért, mert a panaszt benyújtók gyakran nem tudják, hová forduljanak panaszukkal. Az említett együttműködés segítségükre van, amennyiben az ombudsman átadhatja a panaszt a Parlamentnek, és a Parlament is így tehet az érintett hozzájárulásával. Másrészt az együttműködés megjelenik az ombudsmani vizsgálat során is, amennyiben az ombudsman a vizsgálat lefolytatásához szükséges információt nem kapja meg. Ebben az esetben a Parlament politikai erejét felhasználva a segítséget nyújt az ombudsmannak. Végül szó volt még az európai ombudsman jelentéstételi kötelezettségéről az Európai Parlament felé.

VIII. Adatvédelem

Az Európai Unió adatvédelméért egy különálló felügyelet szerv, az Európai Adatvédelmi Biztos (a továbbiakban: EDPS, azaz European Data Protection Supervisor) Hivatala felelős, amelyet 2001-ben hoztak létre. Erre a hivatalra is kiterjed az európai ombudsman hatásköre. A továbbiakban erről lesz szó.

Az EDPS jogállását, tevékenységét és hatáskörét az Európai Parlament és a Tanács a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok áramlásáról szóló 45/2001/EK rendelete (a továbbiakban: 45/2001/EK rendelet) szabályozza.

1. Az európai adatvédelmi biztos jogállása

A Bizottság nyilvános felhívást követően, listát készít. A lista alapján, választja ki az Európai Parlament és a Tanács közös megegyezéssel az EDPS-t ötéves időtartamra. A tisztség elnyerésének vannak törvény által előírt feltételei. Olyan személy lehet európai adatvédelmi biztos, akinek függetlensége nem megkérdőjelezhető, aki az európai adatvédelmi biztos feladatainak elvégzéséhez szükséges gyakorlattal és képességekkel rendelkezik. A kinevezés megújítható.¹²⁹

---

¹²⁹ 45/2001/EK rendelet, 42. cikk (1)-(2)-(3) bekezdés

Az EDPS megbízatása megszűnhet annak lejártával, lemondással, elhalálozással, illetve a Bíróság a Parlament, a Tanács vagy a Bizottság kérelmére felmentheti, ha már nem felel meg a feladatai teljesítéséhez törvény által előírt feltételeknek, vagy súlyos kötelezettségszegést követett el.¹³⁰

Az EDPS tevékenységének végzése során fontos szerepet tölt be függetlensége, csakúgy, mint az európai ombudsmannál. Továbbá az európai adatvédelmi biztos feladatai ellátása során senkitől nem kérhet, és nem fogathat el utasítást. A rendelet ezen kívül az összeférhetetlenséget is említi. E szerint az EDPS megbízatási ideje alatt nem vállalhat egyéb jövedelmező vagy ingyenesen végzett szakmai tevékenységet, valamint tartózkodnia kell minden olyan cselekedettől, amely feladataival nem egyeztethető össze.¹³¹

2. Az európai adatvédelmi biztos tevékenysége

Amikor az Európai Unió intézménye vagy szervei egy beazonosítható személy személyes adatait dolgozzák fel, kötelesek tiszteletben tartani az adott személy magánélete tiszteletben tartásához való jogát. Az EDPS feladata, hogy biztosítsa ennek betartását, és tanácsokkal lássa el a személyes adatok kezelőit ezen tevékenységük ellátásával kapcsolatban.¹³²

Tevékenységének három összetevője van. Az első a felügyelet. Az európai adatvédelmi biztos a beérkezett panaszokat meghallgatja és vizsgálja, majd a vizsgálat eredményéről az érintettet ésszerű határidőn belül értesíti. A vizsgálatot kérelemre, panasz alapján, vagy hivatalból, saját kezdeményezésére végezheti. Az EDPS biztosítja a rendelet, és bármely más természetes személyek személyes adatainak védelmére vonatkozó közösségi szabályozás rendelkezéseinek alkalmazását. Kivétel az ellenőrzött szervek alól az Európai Bírósága, amennyiben az bírósági minőségben jár el.¹³³

A második összetevő a tanácsadás. A rendelet szerint minden közösségi intézményt és szervet a személyes adatok feldolgozásával

---

¹³⁰ az Európai Parlament és a Tanács a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok áramlásáról szóló 45/2001/EK rendelete (a továbbiakban: 45/2001/EK rendelet), 42. cikk (4)-(5) bekezdés

¹³¹ 45/2001/EK rendelet, 44. cikk

¹³² http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/edps/index_hu.htm

¹³³ 45/2001/EK rendelet 45. cikk (a)-(b)-(c) pont

kapcsolatban tanácsokkal lát el saját kezdeményezése vagy konzultáció alapján.¹³⁴

Tevékenységének harmadik összetevője az együttműködés. Az EDPS tehát együttműködik 95/46/EK irányelvben hatálya alá tartozó országok, az említett irányelv által előírt nemzeti felügyelő hatóságaival, az EUMSZ. által létrehozott adatvédelmi ellenőrző szervekkel, valamint részt vesz a 29-es Munkacsoport tevékenységében a személyesadat-feldolgozás vonatkozásában.¹³⁵

Az európai adatvédelmi biztosnak tevékenysége végzése során jelentéstételi kötelezettsége is van. A 45/2001/EK rendelet szerint, „*az európai adatvédelmi biztos tevékenységéről éves jelentést nyújt be az Európai Parlamenthez, a Tanácshoz és a Bizottsághoz, és azt egyidejűleg nyilvánosságra is hozza.*”¹³⁶

3. Az európai adatvédelmi biztos hatásköre

A 45/2001/EK rendelet azt is meghatározza, hogy az európai adatvédelmi biztos milyen hatáskörben járhat el. Ez alapján az érintetteknek jogaik gyakorlásával kapcsolatban tanácsot adhat; a személyesadat-feldolgozásra vonatkozó rendelkezések állítólagos megsértése esetén az ügyet az adatkezelőhöz utalhatja, majd amennyiben szükséges, javaslatot tehet a sérelem orvoslására, és az érintettek védelmének javítására; az adatkezelőt figyelmeztetheti vagy elmarasztalhatja, valamint bármely adat helyesbítését, zárolását törlését vagy megsemmisítését a rendeletben meghatározott esetekben elrendelheti. Továbbá az adatfeldolgozás átmeneti vagy végleges tilalmát is elrendelheti; az ügyet a Parlament, a Tanács, a Bizottság vagy a Szerződésben meghatározott feltételek szerint a Bíróság elé is utalhatja, és a Bíróság elé terjesztett ügyekben beavatkozóként járhat el.¹³⁷

Végül az európai adatvédelmi biztosnak joga van arra, hogy valamennyi személyes adatba, illetve vizsgálataihoz szükséges bármely információba betekintést nyerjen, valamint hogy a rendeletben meghatározott

---

¹³⁴ 45/2001/EK rendelet, 46. cikk (d) pont

¹³⁵ 45/2001/EK rendelet, 46. cikk (f)-(g) pont

¹³⁶ 45/2001/EK rendelet, 48. cikk (1) bekezdés

¹³⁷ 45/2001/EK rendelet, 47. cikk (1) bekezdés

feltételek alapján belépjen bármely olyan helyiségbe, ahol valamely adatkezelő, illetve közösségi intézmény vagy szerv végzi tevékenységét.¹³⁸

Az európai adatvédelmi biztos azonban nem egy személyben látja el a személyes adatok felügyeletét. Az európai adatvédelmi biztos kinevezési eljárásával azonos módon, ugyanannyi időtartamra helyettes biztost neveznek ki. Ő segíti a biztost feladatainak elvégzésében, valamint távolléte, illetve akadályoztatása esetén helyettesíti őt.¹³⁹

Továbbá az Európai Adatvédelmi Biztos Hivatalában adatvédelmi tisztviselők is dolgoznak. Az ő kinevezésük 2 évre szól, megbízási idejük pedig mindaddig megújítható, amíg megbízási idejük nem éri el a maximum tízéves összesített időtartamot. Az európai ombudsman mentheti fel őket, az európai adatvédelmi biztos hozzájárulásával, amennyiben a tisztviselő már nem felel meg a feladatai elvégzéséhez szükséges feltételeknek.¹⁴⁰

Az adatvédelmi tisztviselők feladataira, kötelességeire és hatáskörére vonatkozó végrehajtási szabályokat az európai ombudsman az adatvédelmi tisztviselő feladataira, kötelességeire és hatáskörére vonatkozó végrehajtási szabályok elfogadásáról szóló határozata tartalmazza.

Összegzés

Az adatvédelemről szóló fejezetben röviden bemutattam az Európai Unió adatvédelmét ellátó fő szervet, az Európai Adatvédelmi Biztos Hivatalát. Ezen belül szó volt az európai adatvédelmi biztosról, az ő jogállásáról, tevékenységéről, hatásköréről, továbbá röviden az európai adatvédelmi biztos helyetteséről, és a biztosi hivatalban dolgozó adatvédelmi tisztviselőkről.

IX. Zárógondolatok

Dolgozatomban igyekeztem részletesen bemutatni az Európai Ombudsmanjának Hivatalát, valamint ezzel kapcsolatosan az Európai Unió adatvédelmi szervét, az Európai Adatvédelmi Biztos Hivatalát.

---

¹³⁸ 45/2001/EK rendelet, 47. cikk (2) bekezdés

¹³⁹ 45/2001/EK rendelet, 42. cikk (1) bekezdés

¹⁴⁰ az európai ombudsman határozata az adatvédelmi tisztviselő feladataira, kötelességeire és hatáskörére vonatkozó végrehajtási szabályok elfogadásáról, 2. pont

Összefoglalva tehát először azt vezettem végig, hogyan alakult ki az Európai Ombudsman Hivatala, mik voltak ennek előzményei, hogyan jutottunk el a mai szabályozásig. Ezt követően bemutattam az európai ombudsman választását, a már megválasztott ombudsman jogállását. Továbbá leírtam, hogy lényegében hogyan működik az európai ombudsman intézménye, miként folytatja le az eljárását, hogyan vizsgálódik, illetve milyen lehetőségei vannak a vizsgálat lefolytatására, és befejezésére.

Egy külön fejezetben foglalkoztam a hivatali visszásság fogalmával. A maladministration megfogalmazása bonyolult feladat, mint azt már említettem, a téma több szakértője is úgy gondolta, hogy nem lehet, és nem is szabad egy taxatív felsorolást megalkotni.

Továbbá külön vizsgáltam az európai ombudsman és az Európai Parlament kapcsolatát. Úgy éreztem, fontos ennek külön fejezetet szentelnem, hiszen mint azt láthattuk, az ombudsman és a Parlament az ombudsman eljárása során számos ponton összekapcsolódnak, együttműködésük különös fontosságú lehet bizonyos helyzetekben.

Végül megvizsgáltam még az Európai Unió adatvédelmét is. Az adatvédelmet tehát az Unióban egy különálló független szerv, az Európai Adatvédelmi Biztos Hivatala látja el. A hivatal főbb tagjai pedig maga az európai adatvédelmi biztos, annak helyettese, valamint az adatvédelmi tisztviselők.

Zárásképpen még annyit hozzátennék, fontosnak tartom, hogy az Unió tagállamainak lakossága megismerje az európai ombudsman intézményét, ha nem is az általam vizsgált mélységekig, de legalább alapjaiban. Ugyanis véleményem szerint fontos tudnunk, hová fordulhatunk akkor, ha polgári illetve emberi jogainkat valamely közösségi intézmény vagy szerv nem megfelelő közigazgatási eljárásával sérti.

X. Felhasznált irodalom

1. Hivatkozott irodalom:

- Asztalos Zsófia: Az Európai Unió Ombudsmanjának tevékenysége: a maladministration fogalma

- Az európai ombudsman határozata végrehajtási rendelkezések elfogadásáról
- Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés
- Az Európai Parlament Eljárási Szabályzata
- Az Európai Parlament és a Tanács a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok áramlásáról szóló 45/2001/EK rendelete
- Az Európai Parlament határozata az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről
- Fiatal Kutatók Fóruma – 2006, Diszciplínák határain innen és túl
- Friedery Réka: Az európai ombudsman mint vitarendező fórum
- Friedery Réka: Az európai ombudsman tevékenységét érintő hatásköri kérdések
- Friedery Réka: Európai Parlament és az európai ombudsman: szerepek és kapcsolódási pontok
- Polt Péter: Egy új közösségi jogintézmény: az európai ombudsman
- Somody Bernadette: Az Európai Unió ombudsmanja
- www.europa.eu

2. Egyéb felhasznált irodalom:

- Asztalos Zsófia: Közösségi jogi eszközök az uniós polgárok egyenlő bánásmódhoz való jogának biztosítása terén
- Friedery Réka: A hivatali visszásság: a maladministration az európai ombudsman nézőpontjából

- Friedery Réka: Az Európai Ombudsman az alapjogok európai védelmi rendszerében
- Jacob Söderman: Az európai ombudsman – az állampolgárok szolgálatában
- Kerekes Zsuzsa: Az ombudsman intézménye az Európai Unióban és Magyarországon
- Majtényi László: Ombudsmann. Az állampolgári jogok biztosa
- Mező István: A dokumentumokhoz való hozzáférés az Európai Unióban
- Rákosi Tibor: Ombudsmanok Európában, az európai ombudsman tevékenysége
- Taubner Zoltán - Tóth Dániel: Az Európai Unió és az Európa Tanács: az emberi jogok védelmének új intézményei
- Váczi Péter: Mit ér az Ombudsman szava? Egy elfeledett európai ombudsmani ajánlás margójára
- www.ombudsman.europa.eu
- www.edps.europa.eu